

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง พื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียว มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์วิถีการดำรงชีวิตของคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรร ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นจากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนาการเป็นต้นแบบเมืองในมิติพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเหมาะสมกับชุมชนเมือง ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น และ
3. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวที่จะนำไปใช้กับชุมชนเมืองพื้นที่ใช้พื้นที่หมู่บ้านฉัตรเพชรการ์เด้นวิลล์ 2 เป็นพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้วิธีสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้าน นายกเทศมนตรีนครขอนแก่น และประธานชมรมธุรกิจก่อสร้างหิรัญทรัพย์ จังหวัดขอนแก่น ใช้เครื่องมือเวทีชาวบ้าน เวทีเสวนาทางวิชาการ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ที่สำคัญคือใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Observation) โดยมีข้อสรุป ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานการณ์วิถีการดำรงชีวิตของคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น

1.1 บริบทพื้นที่ชีวิต

สิ่งปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนที่เปลี่ยนไปในปี 2527 เป็นต้นมา จากวิถีชุมชนสู่วิถีคนเมือง จากชนบทกลายเป็นเทศบาล วิถีอาชีพเปลี่ยนไปจากเกษตรกรรมสู่บริษัท โรงงานอุตสาหกรรม และระบบราชการ วัฒนธรรมการกินพึ่งพาภายนอกตลาดสด ห้างสรรพสินค้า และอาหารถุง พื้นที่ชีวิตเริ่มลดลง เหลือเพียงกรอบสี่เหลี่ยม ส่งผลให้วิถีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันลดลง เกิดจากความแตกต่างด้านภูมิฐานะ การย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เกิดจากสาเหตุเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน แยกครัวเรือน หนีความแออัด และเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่ ซึ่งมีวิถีความเป็นอยู่แบบ ต่างคน ต่างมา ต่างไป ต่างอาชีพ ต่างคิด ต่างทำ อาศัยในรั้วรอบขอบชิด ยึดติดกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นวิถีแบบปัจเจกครัวเรือน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดมีน้อย ส่วนใหญ่มักจะเป็นแบบใกล้ชิดแต่ไม่ผูกพัน สัมพันธ์แต่ไม่ใกล้ชิดสนิทแต่ไม่ผูกพัน หักทลายเมื่อหัก รู้จักเมื่อเผชิญหน้าเงินเป็นตัวกำหนด กลายเป็นรูปแบบวิถีชีวิตของคนเมือง ที่อาศัยอยู่ในบ้านขนาด 100 ตาราง

เมตร จัดสรรพื้นที่ส่วนตัว ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จัดการของเหลือใช้ ตามรูปแบบกฎกติกา หมู่บ้าน และจัดการพื้นที่รอบข้างแบบเกรงใจตามเงื่อนไขระเบียบของหมู่บ้าน

1.2 รูปแบบวิถีชีวิตคนเมือง

จากการศึกษาวิถีชีวิตของคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น พบว่า วิถีชีวิตสังคมส่วนใหญ่ เป็นสังคมปัจเจกบุคคล เป็นครอบครัวเดี่ยว ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างมา ต่างคนต่างไป ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างกิน ต่างคนต่างคิด และอยู่ภายใต้กฎระเบียบหมู่บ้าน เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ต่างย้ายเข้ามาเริ่มต้น วิถีชีวิตใหม่ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน การแยกครัวเรือน และการแสวงหาความเจริญ และส่วนหนึ่งเกิดจากหมู่บ้านฉัตรเพชร แตกต่างจากหมู่บ้านชนบท ที่เป็นหมู่บ้านมีระบบเครือญาติ มีความสัมพันธ์ด้านวิถีชีวิต กิจกรรมความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพ ที่สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งในหมู่บ้านฉัตรเพชรไม่มี เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่เกิดจากภาคเอกชนก่อตั้งขึ้นมาแล้วประชาชนที่สนใจเข้ามาเช่าอาศัยอยู่ ซึ่งสามารถจำแนกประเด็น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมือง

1.3 สถานการณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น

เมื่อเข้ามาอยู่ใช้ชีวิตคนเมือง บางครัวเรือนอาจมีวิถีชีวิตแบบนี้หรือเคยอยู่ในสังคมเมืองอาจต่างแค่พื้นที่ แต่บางรายหรือบางครัวเรือน ฟังจะใช้ชีวิตแบบคนเมืองสถานการณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนเมืองในสังคมหมู่บ้านฉัตรเพชรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งวิถีชีวิตเมื่อเข้ามาพักอาศัยภายในหมู่บ้านเดียวกัน เกิดปรากฏการณ์สะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งขัดต่อความเป็นอยู่ในสภาวะที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถจำแนกประเด็นสถานการณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น ได้ดังนี้

1. มีความเป็นอยู่แบบปัจเจกบุคคล ซึ่งต่างคนต่างอยู่ อยากรู้ชีวิตเป็นส่วนตัว
2. ยึดติดกับเทคโนโลยี *มองหน้าจอสีเหลี่ยม ไม่พูดไม่จา พูดจาทักทายผ่าน line* ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ชับซ้อนลงลึกกว่าอยู่แบบปัจเจกครัวเรือน กล่าวคืออยู่แบบปัจเจกครัวเรือน แล้วอยู่แบบโลกส่วนตัว ภายในครัวเรือนของตนเอง
3. ใช้ชีวิตในขอบรั้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวในพื้นที่บ้านของตนเอง
4. เงินเป็นตัวกำหนด การใช้ชีวิตส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในการหาเงินมากกว่าใช้ชีวิตเพื่อสุขภาพ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะบอกว่า *ถ้ามีเงิน โรคที่เป็นก็สาารถใช้เงินรักษาได้ ไม่ต้องกังวล*

5. แยกต่างด้านอาชีพ แต่ละครัวเรือนจะมีอาชีพที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพรับราชการ เอกชนและธุรกิจส่วนตัว ซึ่งระบบการทำงานของแต่ละอาชีพก็จะแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภายในหมู่บ้านเดียวกันที่จะมีเวลา ช่วงวันหยุด ที่ได้พบปะพูดคุยกันในสังคมเดียวกัน ที่เกิดจากความแตกต่างด้านอาชีพ

6. ผูกพันไม่ตรีเป็นแบบแผน สอดคล้องกับอาชีพของแต่ละครัวเรือน การพบปะพูดคุย ต้องเป็นเวลา อยู่ในเวลาที่ไม่มีรบกวน และช่วงที่ว่างจากภาระงานอื่น ๆ ต้องมีการนัดหมายล่วงหน้าก่อนพบ

7. ทักทายเมื่อทัก เนื่องจากต่างคนต่างอยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชีวิตครอบครัวของตนเอง หากเดินผ่านกันถ้าไม่รู้จักก็จะไม่ทัก แต่ถ้ามีใครมาทักทาย

8. รู้จักเมื่อเผชิญหน้า รู้จักกันโดยบังเอิญ ในสถานที่ภายในหมู่บ้าน รู้จักกันตอนไปสำนักงานชายภายในหมู่บ้าน ซึ่งหากไม่ได้เจอกันต่อหน้า คงจะไม่รู้จักกันว่าเป็นใคร และพักอาศัยในหมู่บ้านเดียวกัน

9. รู้จักแต่ไม่สนิท รู้ว่าเป็นใคร เจอก็ตักทาย พบปะพูดคุย

10. ใกล้ชิดแต่ไม่ผูกพัน ใกล้ชิดกันแต่ก็ได้สนิทสนมกันมากมาย หรือรั้วรอบขอบชิด ติดกับบ้าน ก็ไม่ได้ทักทายข้ามรั้วบ้าน ขอแบ่งปันสิ่งของ หรือหยิบยืมข้ามรั้วบ้าน

11. ใกล้ชิด สัมพันธ์ ผูกพัน มีความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือน ไปมาหาสู่ แลกเปลี่ยนสิ่งของ มีของฝากเมื่อไปต่างจังหวัด ฝากบ้านฝากเรือน เมื่อไปต่างจังหวัดนานหรือออกไปทำธุระนอกบ้าน

จากสถานการณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนเมืองของคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นจากอดีตถึงปัจจุบัน เกิดจากความแตกต่างด้านแหล่งที่มา ความแตกต่างด้านอาชีพ และความแตกต่างด้านวิถีชีวิต ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลให้เกิดช่องว่างและเกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนเมือง ที่รู้จักแต่ไม่มักคุ้น รู้จักแต่ไม่ผูกพัน ใกล้ชิดแต่ไม่สนิท และใกล้ชิด สัมพันธ์ ผูกพัน ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ส่งผลต่อพื้นที่ชีวิตความเป็นอยู่ภายในขอบรั้วรอบชิด เกิดการจัดการพื้นที่ชีวิตตามปัจเจกแต่ละครัวเรือนที่ถูกกำหนด ที่สร้างสรรค์โดย สถาปนิก วิศวกรหมู่บ้านออกแบบไว้ ตั้งแต่สวนหน้าบ้าน หลังบ้าน ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ประดับตกแต่งด้วยน้ำพุ เลี้ยงปลาสวยงาม ทำสวนย่อมเพื่อจรรโลงใจยามว่างจากการทำงาน ยามเหงาเมื่ออยู่บ้านคนเดียว ซึ่งการจัดการพื้นที่ชีวิตดังกล่าวแตกต่างกันออกไป แต่ก็สอดคล้องกับกฎกติกาหมู่บ้าน โดยมีการจัดการพื้นที่ชีวิตความเป็นอยู่

1. การจัดการพื้นที่ชีวิตส่วนตัว สร้างความสดชื่น ร่มเย็นตามความเชื่อ บางครัวเรือนไม่มีการปลูกพืช จัดสวน หรือทำสวนหย่อม เพราะมองเห็นว่ายุ่งยากกับการดูแล ปลูกไม่

สะอาด ไม่ปลอดภัย กลัวสัตว์มีพิษเข้ามาอาศัย ไม่มีเวลาดูแล จึงเทคอนกรีตทั้งหมด จะได้ดูโล่งพื้นที่ใช้สอยจะได้เพิ่มขึ้น

2. การจัดการเรื่องของเหลือใช้ภายในครัวเรือน ได้แก่ ขยะภายในครัวเศษอาหาร เศษพลาสติก กระดาษ เป็นต้น

3. การจัดการพื้นที่ชีวิตรอบข้าง ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมอะไรจะไม่ให้กระทบต่อครัวเรือนรอบข้าง

2. ต้นแบบพื้นที่ชีวิตมุมเมืองสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเหมาะสมกับชุมชนเมืองขอนแก่น

2.1 นวัตกรรมสังคมสีเขียว

จากการวิเคราะห์ร่วมกันของกลุ่มครอบครัวเป้าหมายโดยกลุ่มครอบครัวเป้าหมายที่เป็นตัวแทนของพื้นที่วิจัย และครอบครัวต้นแบบ ลงความเห็นร่วมกันว่ากิจกรรมกลุ่มที่จะนำไปสู่คุณลักษณะของครอบครัวต้นแบบพื้นที่ชีวิตมุมเมืองสีเขียว นั้น ควรเริ่มที่คุณลักษณะที่เป็นจุดแข็งก่อน คือ สุขภาพปลอดภัย ครอบครัวอบอุ่น สังคมเกื้อกูลแบ่งปัน ดังนั้นในส่วนของกิจกรรมจึงได้ร่วมกันออกแบบ โดยมี 6 กิจกรรม ในการสร้างสังคมสีเขียว ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ

เป็นกิจกรรมพูดคุยถึงประเด็นเรื่องสุขภาพ ที่เกิดจากการกิน การซื้ออาหารภายนอกมารับประทาน ให้คำนึงถึงเรื่องความปลอดภัย การปนเปื้อนการสารพิษ หรือสารเคมี ที่อาจมาับอาหาร โดยเฉพาะ ผัก จนเกิดแนวคิดรักครอบครัว ใส่ใจ ห่วงใยสุขภาพของสมาชิกภายในครัวเรือน หันมาหาแนวทางลดการนำเข้าสารเคมีสู่ครัวเรือน โดยการหาพื้นที่ปลูกผักสวนครัวเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ลดความเสี่ยงจากการปนเปื้อนสารเคมีที่มาจากผัก

กิจกรรมที่ 2 สังคมแห่งรัก ด้วยหัวใจสีเขียว

โดยการแนะนำจัดสรรพื้นที่กินได้ โดยใช้แนวคิด **ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก** หากเปลี่ยนพืชไม้ดอกไม้ประดับ เปลี่ยนเป็น พืชผักสวนครัว จัดตกแต่ง ให้สวยงาม ก็สามารถได้ประโยชน์ 3 ทาง ได้ความสวยงาม ได้อาหาร ได้ยา เป็นการปลูกฝังแนวคิดความรู้สึกรักจากข้างใน ให้เกิดความรัก ความเอาใจใส่ ปลูกผักสวนครัวแทนไม้ดอกไม้ประดับแทน

กิจกรรมที่ 3 สวนผักบ้านฉัน เป็นอาหารบ้านเธอ

เป็นกิจกรรมให้เล็งเห็นประโยชน์และคุณค่าของการปลูกผักไว้กินเอง นอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงการปนเปื้อนสารเคมีจากผัก และช่วยให้เกิดความรักในการปลูกผัก และดูแลเอาใจใส่ ผักที่ปลูกได้ประโยชน์ 3 ทาง ได้ความสวยงาม ได้อาหาร ได้ยา เป็นแนวคิด **ผักบ้านฉัน เป็นอาหารบ้านเธอ** เกิดการหมุนเวียนแลกเปลี่ยนทรัพยากรผักสวนครัวภายในหมู่บ้านอีกด้วย

กิจกรรมที่ 4 บ้านนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน

กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ขยายผลกิจกรรมที่ 4 จากแนวคิดเกี่ยวกับ อาหาร และสุขภาพ จนถึงแนวทางการผลิตผักภายในครัวเรือนบริเวณว่างภายในบ้าน หน้าบ้าน หลังบ้าน ขอบรั้ว ในกระถาง แบ่งปันเพื่อนบ้าน โดยใช้ข้อความสื่อสาร **เด็ดได้ไม่ต้องขอ ไม่พอกก็ลองปลูกดูนะคะ** เพื่อสื่อส่งผ่านให้เพื่อนบ้านที่อาศัยในหมู่บ้านเดียวกัน ให้รับรู้ที่บ้านนี้ปลูกผัก หากใครอยากได้ ไม่ต้องขอหากเจ้าของบ้านไม่อยู่ หากต้องการเพิ่มลองปลูกเองไว้ในบ้านก็ได้

กิจกรรมที่ 5 บ้านนี้มีน้ำใจ เกื้อกูลเมล็ดพันธุ์ผัก

เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายอยากให้ต้นผักเกิดขึ้นทุกครอบครัว พื้นที่สีเขียวในหมู่บ้านเต็มไปด้วยผักสวนครัว สร้างความมั่นคงทางอาหาร พึ่งพาตนเองได้ ลดความเสี่ยงสารพิษ ลดต้นทุนค่าอาหาร และสร้างโมตรริจิตร์ ต่อกันที่ดั่งาม โดยครัวเรือนต้นแบบผู้วิจัย เป็นครัวเรือนต้นแบบได้รับแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ผักพระราชทานจากมูลนิธิชัยพัฒนา จึงได้นำมาแบ่งปันต่อครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย ครอบครัวในพื้นที่วิจัย และคนอื่นๆ ประชาชนทั่วไปนอกพื้นที่วิจัย ที่มาศึกษาดูงาน และสนใจ

กิจกรรมที่ 6 สังสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจ สบายใจ สุขภาพปลอดภัย

ที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้ง 6 กิจกรรม รู้จักรักษาสุขภาพ รู้จักรักแบ่งปัน รู้จักมีน้ำใจ และรู้จักกัน จนกลายเป็นเพื่อนบ้าน ใกล้ชิดสนิท ผูกพัน แลกเปลี่ยนแบ่งปัน พึ่งพาอาศัย ไว้วางใจกัน มากขึ้น ผ่านกระบวนการ **สังสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจ สบายใจ สุขภาพปลอดภัย** ร่วมกับครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย นัดเลี้ยงสังสรรค์ โดยใช้วัตถุดิบ ผัก ผลไม้ สมุนไพรที่ปลูกเอง ภายในครัวเรือน มารวมกัน และช่วยกันทำอาหารรับประทานร่วมกัน

2.2 นวัตกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียว

ผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 6 กิจกรรม เป็นกระบวนการผลิตอาหาร สร้างความมั่นคงอาหารและสุขภาพ จากวงเสวนา สังสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจ สบายใจ สุขภาพปลอดภัย ผลจากการปลูกผักภายในครัวเรือน เกิดพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเหมาะสมกับชุมชนเมืองขอนแก่น ดังนี้

1. พื้นที่ชีวิตครอบครัว เพื่อสร้างสังคมสีเขียว เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิด วิถีชีวิตความเป็นอยู่ สมาชิกภายในครัวเรือนได้มีเวลาพบปะ พูดคุย กันมากขึ้น หันมาใส่ใจครอบครัว ห่วงใยสุขภาพสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้น ผ่านกิจกรรม รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ ที่ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยด้านการบริโภคอาหาร แนวคิดการเลือกซื้ออาหาร รวมถึงการผลิตอาหารเอง โดยเฉพาะการปลูกผัก จนเกิดความ รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ ด้วยกิจกรรมการ

ปลูกผัก เปลี่ยนพื้นที่สีเขียวภายในบ้าน ที่ปลูกเพียงไม้ดอก ไม้ประดับ ที่ไม่สามารถกินได้ เปลี่ยนเป็นแปลงผัก สวนครัว รั้วกินได้

2. พื้นที่สีเขียวครัวเรือน เพื่อสร้างครัวเรือนต้นแบบสังคมสีเขียวภายใต้แนวคิด สร้างพื้นที่ชีวิต มุมเมืองสีเขียว เป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณภายในบ้านของตนเอง เปลี่ยนพื้นที่สีเขียวภายในบ้าน เปลี่ยนเป็นแปลงผักสวนครัว รั้วกิน ได้ แทน เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ใช้ แรงงาน ต้นทุน เวลาและใช้พื้นที่ไม่มาก รวมถึงไม่ยุ่งยากเสียเวลาในการดูแลรักษา และยังได้ อาหารจากผักสวนครัวที่ปลูกแต่ละชนิดยังมีสรรพคุณเป็นยาได้อีกด้วย นอกจากนี้การจัดการเศษอาหารภายในครัวเรือนนำมาหมักเป็นปุ๋ยให้ผัก เพิ่มผลผลิต ช่วยลดปริมาณขยะที่จะเพิ่มปัญหา และมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมได้ อีกทาง ขยะบางชนิดสามารถแยกแล้วสร้างเงินให้แก่ครัวเรือนได้อีก ด้วย

3. มุมเมืองชีวิต เกิดครัวเรือนต้นแบบ 10 ครัวเรือน ในแต่ละครัวเรือนจะมี แนวคิดร่วมกัน 6 รูปแบบ ได้แก่ รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ สังคมแห่งรัก ด้วยหัวใจสีเขียว สวน ผักบ้านฉัน เป็นอาหารบ้านเธอ บ้านนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน บ้านนี้มีน้ำใจ เกื้อกูลเมล็ดพันธุ์ผัก และสร้างสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจ สบายใจ สุขภาพปลอดภัย

2.3 รูปแบบต้นแบบพื้นที่ชีวิตมุมเมืองสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ เหมาะสมกับชุมชนเมืองขอนแก่น ได้ครัวเรือนต้นแบบ ทั้ง 10 ครัวเรือน มีแนวทางปฏิบัติ 6 รูปแบบดังนี้

1. รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ
2. สังคมแห่งรัก ด้วยหัวใจสีเขียว
3. สวนผักบ้านฉัน เป็นอาหารบ้านเธอ
4. บ้านนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน
5. บ้านนี้มีน้ำใจ เกื้อกูลเมล็ดพันธุ์ผัก
6. สร้างสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจ สบายใจ สุขภาพปลอดภัย

3. การขับเคลื่อนแนวคิดพื้นที่ชีวิตมุมเมืองสีเขียวที่จะนำไปใช้กับชุมชนเมืองพื้นที่อื่น

จากการวิเคราะห์ พบว่า การสร้างพื้นที่ชีวิตมุมเมืองสีเขียว และการขับเคลื่อน

แนวคิดพื้นที่ชีวิตมุมเมืองสีเขียวสู่พื้นที่อื่น ใช้วิธี

1. การปรับเปลี่ยนแนวคิด
2. สร้างคนต้นแบบ
3. สร้างเครือข่ายขับเคลื่อน โดยใช้แนวคิด 1 กระบวน 2 หลัก ได้แก่

กระบวนกรมีส่วนร่วม หลักธรรมอรรถะ 3 และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. การปรับเปลี่ยนแนวคิด เป็นการศึกษาสถานการณ์วิถีชีวิตคนเมือง และนำเอาวิถีชีวิตดังกล่าว สรุปรวมประเด็นร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน และหาแนวทาง ในการปรับเปลี่ยน เริ่มจากให้เห็นประเด็นปัญหา ร่วมกันคิด วิเคราะห์ หาแนวทาง ทางออกร่วมกัน ก่อนจะเปลี่ยนวิถีการปฏิบัติ เปลี่ยนวิถีความคิด ให้ความรู้ และมองเห็นคุณค่า และผลประโยชน์ ส่วนตน และส่วนรวมก่อน

2. สร้างคนต้นแบบ เป็นการสร้างคนต้นแบบ หรือครัวเรือนต้นแบบ ในการสร้างครัวเรือนสีเขียวต้นแบบระดับครัวเรือน โดยใช้กิจกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่

1. รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ
2. สังคมแห่งรัก ด้วยหัวใจสีเขียว
3. สวนผักบ้านฉัน เป็นอาหารบ้านเธอ
4. บ้านนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน
5. บ้านนี้มีน้ำใจ เกื้อกูลเมล็ดพันธุ์ผัก

6. สังสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจ สบายใจ สุขภาพปลอดภัย ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม หลักธรรมอรรถะ 3 ให้มองเห็นแห่งซึ่งผลประโยชน์ในการทำ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ การจัดการพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียว ระดับ ครัวเรือน ก่อนขยายผลสู่ครัวเรือนเป้าหมายอื่น

3. สร้างเครือข่ายขับเคลื่อน เกิดจากคนต้นแบบ และคนต้นเรื่อง ที่สามารถขับเคลื่อนจนเกิดพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียว เกิดทั้งนามธรรม และรูปธรรม และเกิดการยอมรับ ทั้งบุคคลภายในและภายนอก จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน แนวคิด และทรัพยากร เกิดจากศึกษาดูงานจากบุคคลภายนอก ทั้งแลกเปลี่ยนแนวคิด และเกิดการขยายผลแนวคิด การปลูกผักกินเอง สู่บุคคลภายนอกที่สนใจเข้าศึกษาดูงาน รวมถึงแนวคิดระดับนโยบายสู่พื้นที่คนเมือง ในพื้นที่อื่นต่อไป

อภิปรายผล

1. สถานการณ์วิถีการดำรงชีวิตของคนเมืองในสังคมหมู่บ้านจัดสรรในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ใช้ชีวิตคนเมือง มีวิถีชีวิตแบบโดดเดี่ยว ไม่สนใจครอบครัวรอบข้าง เกิดปรากฏการณ์สะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งขัดต่อความเป็นอยู่ในสภาวะที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เกิดรูปแบบความเป็นอยู่แบบปัจเจกครัวเรือน และแบบบุคคล กิจกรรมประจำวันยึดติดกับเทคโนโลยี ใช้ชีวิตในขอบรั้ว มีเงินเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตช่วงเวลา ที่เกิดจากความแตกต่างด้านอาชีพ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ผูกพันไม่ตรีต่อ

เพื่อนบ้าน มีทั้งสนิท และไม่สนิท ทั้ง ๆ ที่อยู่ภายในหมู่บ้านเดียวกัน การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ภายในครัวเรือน จัดการพื้นที่ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองเป็นตัวตั้ง ส่วนเรื่องส่วนรวมปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้รับผิดชอบโครงการหมู่บ้าน หลังจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดวิถีชีวิตความเป็นอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีคิด วิถีปฏิบัติ หันมามอง ส่วนรวมมากขึ้น เพื่อหาแนวทางการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตคนเมือง ให้มีความสุขทั้งภายในครัวเรือน และเพื่อนบ้าน โดยเล็งเห็นผลประโยชน์ร่วมกันจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต สอดคล้องกับ พระมหาเสรี พุทธรักษาโต (2556) วิธีการสังคมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ ก็คือ การจัดให้มีการดำเนินการสังคมสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการสังคมสงเคราะห์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา พุทธธรรมที่เป็นวิธีการสังคมสงเคราะห์ คือ คำสอนที่สอนให้บุคคลรู้จักการดำเนินชีวิตของมนุษย์รู้จักดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของชีวิต ที่เรียกว่า อัตถะ 3 ประการ ได้แก่

1. ทิฏฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน
2. สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์เบื้องต้น
3. ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด

อัตถะ 3 ประการนี้ เป็นวิธีการสังคมสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาของชีวิต หรือแก้ไขปัญหาตามสาเหตุ เป็นวิธีการสังคมสงเคราะห์ทั้งในแง่ เศรษฐกิจ สังคม จิตใจ อย่างสมดุลกัน

2. ต้นแบบพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเหมาะสมกับชุมชนเมืองขอนแก่นการสร้างพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียว หรือสังคมสีเขียว เกิดจากการร่วมกันของกลุ่มครอบครัวที่มีเป้าหมายเดียวกัน และครอบครัวต้นแบบ เพื่อสร้าง ส.ค.ส. (สุขภาพปลอดภัย ครอบครัวอบอุ่น สังคมเกื้อกูลแบ่งปัน) ดังนั้นในส่วนของกิจกรรมจึงได้ร่วมกันออกแบบ โดยมี 6 กิจกรรม ในการสร้างสังคมสีเขียว ได้แก่ รักครอบครัว ห่วงใยสุขภาพ, สังคมแห่งรัก ด้วยหัวใจสีเขียว, สวนผักบ้านฉัน เป็นอาหารบ้านเธอ, บ้านนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน, บ้านนี้มีน้ำใจ เกื้อกูลเมล็ดพันธ์ผัก และสังสรรค์อย่างสร้างสรรค์ สุขใจสบายใจ สุขภาพปลอดภัย ทั้ง 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่สร้างความตระหนักความรัก ความห่วงใย ให้ความสนใจ ใส่ใจ คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน และสิ่งแวดล้อม มากกว่าวัตถุนิยมภายนอกมากกว่าคำว่าจิตใจ ครอบครัว และญาติมิตร สอดคล้องกับ อนันท์ งามสะอาด (2556) การสร้างสังคมสีเขียว (Green Society) เป็นการพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุข ตามกรอบแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคมสีเขียว เน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น

3. การขับเคลื่อนแนวคิดพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวนำไปใช้กับชุมชนเมืองพื้นที่อื่น การสร้างพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียว และการขับเคลื่อนแนวคิดพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวสู่พื้นที่อื่น เพื่อนำไปขยายผลสร้างสังคมเป็นสุข สูสังคมสีเขียวในปัจจุบัน ใช้หลักการ ดังนี้

1. หลักธรรมอรรถ 3
2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. กระบวนการมีส่วนร่วม

1. การใช้หลักธรรมอรรถ 3 เกิดการศึกษาสถานการณ์วิถีชีวิตคนเมือง ให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้เข้าใจปัญหาเรื่องสุขภาพที่เกิดจากการบริโภค พืชผักที่ซื้อมาบริโภค ผลที่ตามมาคือ การบริโภคผักที่ไม่สะอาด ปลอดภัย และค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสำคัญ ปัญหา เรื่องสุขภาพตนเอง และสมาชิกในครัวเรือน รวมถึงครัวเรือนอื่น ๆ ให้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน ตลอดจนหาแนวทาง ในการปรับเปลี่ยน แก้ไขปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ให้รู้ ให้เห็นคุณค่า จากใจรัก สอดคล้องกับ รัชชชัย พิษผล (2549 : 132) การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เราสามารถยึดเป็นหลักในการปฏิบัติได้กับทุกอาชีพ นั่นคือ การจะทำงานอะไรต้องเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ก่อน ต้องมีสติจึงจะเกิดปัญญา มีความอดทนมุ่งมั่น ยึดหลักธรรมะ ความถูกต้องจะทำให้เราสามารถเผชิญหน้ากับทุกสิ่งทุกอย่าง ทำงานโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่หวังผลอันใด เมื่องานนั้นสำเร็จลุล่วงสิ่งที่เราจะได้รับก็คือ ความสุขในการที่เราทำเพื่อผู้อื่นนั่นเอง และต้องรับฟังความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น

ความมุ่งมั่นอยากเปลี่ยนแปลงและมองเห็นผลประโยชน์ ที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดและแนวปฏิบัติ สอดคล้องกับ พระมหาเสรี พุทธรักษาโต (2556) การดำเนินการสังคมสงเคราะห์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา และคำสอนที่สอนให้บุคคลรู้จักการดำเนินชีวิตของมนุษย์รู้จักดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของชีวิต ที่เรียกว่า อรรถ 3 ประการ ได้แก่

1. ทิฏฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน
2. สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์เบื้องต้น
3. ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด

2. การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนสังคมสีเขียว สู่บุคคลต่าง ๆ จำเป็นต้องให้เห็นปัญหา แนวทาง ความต้องการ ดังนั้นการสร้างสังคมสีเขียว เกิดจากการลดความเสี่ยงที่เกิดจากการบริโภคผัก ที่ไม่สะอาด ปลอดภัย ให้รู้จักดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง โดยให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่จะตามมา รวมถึงผลประโยชน์ในอนาคต การสร้างภูมิคุ้มกันการก่อโรคที่เกิดจากการบริโภคผัก และการพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องไปหาซื้อผักกิน สามารถพึ่งตนเอง และเพื่อนบ้านได้ เป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร และสร้างสวนยาสมุนไพรภายในครัวเรือน ในพื้นที่ชีวิตชุมชนเมืองสีเขียวนอกจากนี้ยังสามารถแบ่งปันพืชผักที่ปลูก และส่งความสุข แก่กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ อนันท์ งามสะอาด (2556) ทิศ

ทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ และสังคมสีเขียว เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ จำเป็นที่จะต้องประกอบไปด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ไม่นับเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วนและอาจจะใช้จ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับปัจจัยเสริมเพื่อการมีชีวิตอย่าง มีคุณภาพ

3. กระบวนการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายขับเคลื่อน เกิดจากคนต้นแบบ และคนต้นเรื่อง ที่เกิดแนวคิดอยากปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตคนเมือง เกิดสังคมสีเขียว สู่การขับเคลื่อนแนวคิดแนวปฏิบัติ ต้นแบบพื้นที่ชีวิตมมเมืองสีเขียว จนเกิดพื้นที่ชีวิตมมเมืองสีเขียวต้นแบบ ทั้งนามธรรม รูปธรรม และเกิดการยอมรับ ทั้งบุคคลภายในและภายนอก จนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยน แนวคิด และทรัพยากร เกิดจากศึกษาดูงานจากบุคคลภายนอก ผ่านเวทีเสวนา นำความรู้ขยายผลสู่ชุมชน พื้นที่อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด และเกิดการขยายผลแนวคิด การปลูกผักกินเอง สู่บุคคลภายนอกที่สนใจเข้าศึกษาดูงาน รวมถึงแนวคิดระดับนโยบายสู่พื้นที่คนเมือง สอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2549) การสร้างเครือข่าย เกิดจากบุคคลหรือกลุ่มองค์กรหลายๆ องค์กร ที่มีแนวคิด เป้าหมาย วิธีการทำงาน กิจกรรมที่คล้ายคลึงกันหรือสนใจในร่วมกันรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน รวมทั้งสร้างอำนาจการต่อรองให้บรรลุเป้าหมายของเครือข่ายร่วมกัน ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอแนะการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบ การสร้างพื้นที่ชีวิตมมเมืองสีเขียว ในพื้นที่หมู่บ้านจัดสรร ทุกเขตเมือง
2. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของครัวเรือน กิจกรรมต่างๆ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ที่อาจจะมีผลต่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต รวมถึง ความสัมพันธ์ ในแต่ละองค์ประกอบ ที่จะนำไปสู่การสร้างสังคมสีเขียว และแนวทางการขับเคลื่อน สู่ระดับนโยบาย รวมถึงพื้นที่อื่น ๆ